

A lehetőség valósága

OSAS: Bauhaus 100

PROSEK ZOLTÁN

Vasarely Múzeum, 2019. III. 1. – V. 27.

SAXON-SZÁSZ JÁNOS: *Polidimenzionális negatív bolygó*, 2015, préselt lemez, olaj, 60×50×75 cm

A Bauhaus gyökereit a modernizmusban fedezhetjük fel, amely egészen az 1880-as évekig nyúlik vissza, s amely a legnagyobb hatást gyakorolta rá. Azok az eszmék, melyeket leggyakrabban az iskolának tulajdonítanak – a radikálisan leegyszerűsített formák, a racionalitás és funkcionalitás, a tömeggyártás és a művészi érték összeegyeztethetőségének gondolata – már jóval a Bauhaus megszületése előtt jelen voltak.

A centenáriumi év alkalmából a Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület (OSAS) által rendezett kiállítás kapcsán a következő fogalmak vetődhetnek fel: tudatosság, konkrétság, sokrétűség,

logikai rend, a világ jelenségeinek megértése és az abból támadó változtatás, spiritualizmus, a világ és a művészi Én szoros egybefonódása, a magánügy és a társadalmi ügy viszonyulása egymáshoz, a gondolati síkon megértett jövőbe vetett hit, a cselekvő humanizmus, a totális ember igénye, formaadás, a metaforának mint a világ jelensége összefoglalásának kifejezése, a kapcsolatok tömör megfogalmazása, a vonalak és a ritmusok fontos emberi mondanivalók hordozójává tétele, időélmény és időszemlélet, pátosz és filozófia elvontság, egyoldalúság, a világ jelenségeitől való elzárkózás, az Én elszigeteltsége, távlatnélküliség, elvont humanizmus, a formák uralma, meghökkentés, egyfajta ritmusjáték, rezignáció, az egzotikus, misztikus, keleti filozófiák felelevenítése.

Művészetük kapcsán azt is kérdezhetjük: miért van valami inkább, mint semmi? Miért van inkább rend, mint káosz? Mindig ugyanabba a hibába esünk: a kevesebbet tekintjük többnek, úgy teszünk, mintha a nemlét megelőzné a létet, a káosz a rendet, a lehetőség a valóságot. Mintha a lét egy űrt töltene meg, a rend egy előzetes káoszt szervezne meg, a valóság pedig egy őt megelőző lehetőséget valósítana meg. A lét, a rend és a létező magát az igazságot jelentik, a hamis problémában azonban egy alapvető illúzió, az igazság visszafelé haladó mozgása rejlik; eszerint a létnek, a rendnek és a létezőnek önmaguk, illetve az őket létrehozó alkotó aktus előtt kellene létezniük, amely aktus képüket egy eredetinek feltételezett lehetőségbe, káoszba, nemlétbe vetíti vissza. Ez majdhogynem *pindaroszi szerkezet* – a képek ritmusa a gondolatok ritmizáltságához igazodik. A variációk, lehetőségek, melyek hasonlóságok, megkettőzések és oppozíciók mentén tagozódnak ki, különféle megoldási lehetőségeket jelenthetnek a művészek által felvetett kérdésekre. Ha a különféle lehetőségek legitimitását fenn akarja tartani a mű, a művésznak le kell mondania az egyértelmű lezárásról, megoldásról. A művekben a kauzális viszonyok dominanciája éppen az egyértelmű lezárás illúzióját szolgálja. Hogyan lehetséges ez? A *megértés* hogyan képes elbűvölni vagy éppen kiváltani az ezzel teljes mértékben ellentétes esztétikai élményt és értékelést?

Nem a *mens auctoris*, az alkotói szándék elérhetetlen megismerése a befogadás célja, hiszen a műveket mindig másképpen értjük, akár akaratunk ellenére, mint az alkotója. Ez az ellentmondásosság az értelmezői és az esztétikai hozzáállás szubjektivitását és szabadságát is jelzi és azt, hogy a befogadás, amennyire a mindenkori értelmező történeti léte és a mű által meghatározott, olyannyira szabad és játéktermészetű is.

fotó: Berényi Zsuzsa